

vio je 71 knjigu kao samostalan autor ili kao priređivač, 18 knjiga u koautorstvu, 22 prijevoda, 181 znanstveni i stručni rad, 10 feljtona, bio je urednik pet knjiga i autor 16 kataloga izložbi. Njegovi radovi i znanstvena djelatnost vezani su uz razdoblje nakon oslobođenja Slavonije od Turaka, a do 1918. godine, a ističu se sustavnošću, kvalitetom i neumornošću u korištenju, priređivanju i prevodjenju arhivskog gradiva, kako bi postalo dostupno svima. Brojnošću i kvalitetom radova Stjepana Sršana možemo ubrojiti među najveće povjesničare Osijeka i Slavonije: Josipa Bösendorfera, Kamila Firngera, Danicu Pinterović i Ivu Mažurana. Oni su svojim neumornim istraživačkim radom učinili mnogo u istraživanju povijesti Osijeka i Slavonije.

Ovaj broj *Glasnika arhiva Slavonije i Baranje* ispunio je svoju zadaću. Autori su u raznovrsnim radovima uspjeli čitateljima, bili oni stručnjaci ili laici, približiti nedovoljno poznate, ali značajne osobe koje su obilježile život Osijeka i Slavonije u prethodnim stoljećima. Te osobe, iako većinom nisu bile porijeklom Hrvati, radile su za boljitak tadašnje Hrvatske, a pogotovo njezinog istočnog dijela, Slavonije, koja se zahvaljujući njima već odavno smatra dijelom zapadnoeuropske kulture.

Hrvoje Pavić

Macedonian Historical Review, sv. 2, Skopje 2011., 310 str.

Drugi svezak časopisa *Macedonian Historical Review* izašao je 2011. u nakladi Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Skopju. Glavni je urednik trenutni pročelnik Odsjeka, Boban Petrovski. Ostatak je uredništva ostao isti kao i u prvom svesku časopisa. Generalna izdavačka politika je također ostala ista, objavljuju se originalna djela, bez prijevoda ili prikaza, na engleskom ili nekom od drugih svjetskih jezika. Ovaj broj sadrži 18 članaka.

Memnon, the Strategist (7-28) prvi je članak u broju te ga potpisuju Vojislav Sarakinski i Stefan Panovski, a govori o poznatom vojskovođi i strategu za kojeg se općenito uzima da je bio jedini vojni um koji je uspio zaustaviti osvajanja Aleksandra Makedonskog. Članak demistificira sliku o Memnonu kao jednom od najmudrijih savjetnika Darija III., kao i njegovu ulogu u briljantnim vojnim strategijama i donosi novu interpretaciju zapisa o njemu u onodobnim pisanim izvorima.

Drugi rad, *The Barbarians and the Big Cities: Destruction, Renewal and Transformation of the Urban Settlements in Macedonia* (29-50), napisala je Jelena Jarić, ujedno i autorica ovog prikaza, a fokusira se na faze uništenja i obnavljanja pet velikih gradskih sredina u Makedoniji tijekom kasne antike i ranoga srednjeg vijeka. Bilo je važno naglasiti da bi se trebalo odbaciti barbarске invazije kao odlučujući faktor odgovoran za prestanak urbanog života u makedonskim provincijama jer su, kao što je arheološki materijal pokazao, gradovi našli način da prežive pomoću dalekosežnih promjena.

Aleksandar Atanasovski napisao je rad *The Byzantine Model of Christianization: Alienation of the "Others"* (51-68), u kojem istražuje načine utemeljenja Bizantskog Carstva kao istočnog nasljednika Rimskog Carstva, koje je integriralo barbare i druge populacije ne-Romeja u svoj konglomerat pomoću procesa kristijanizacije.

Problematikom Bizantskog Carstva bavi se i članak pod naslovom *Byzantine Diplomacy and the Huns* (67-86) kojeg potpisuje Gabriela Simonova, a bavi se, kako i sam naslov kaže, zanemarenom temom u historiografiji, pregovaračkim odnosima između Hunske federacije i Bizantskog Carstva. Nažalost, u radu se daje samo plošna slika Bizantinaca kao superiornijih te Huna kao divljih, koju su istraživanja već odbacila prije nekoliko desetljeća.

Peti se članak još uvijek bavi srednjovjekovnim razdobljem. Njega je napisao Toni Filiposki pod naslovom *Theophylact and the People of Ohrid: The Issue of the "Otherness"* (87-102), a bavi se tim najslavnijim ohridskim arhiepiskopom iz 11. stoljeća i njegovim pogledima na lo-

kalno stanovništvo u tom razdoblju. Autor daje opsežne opaske o dilemama oko Teofilaktove korespondencije s drugim pripadnicima visokog klera, koji ujedno čini jezgru pisanih izvora o tom nadbiskupu.

Čedomila Marinković autorica je rada *The Representation of Architecture on the Donor Portrait in Lesnovo* (103-114), u kojem daje prilog istraživanju freski manastira u Lesnovu, što ga je izgradio jedan od kontroverznih likova makedonske povijesti – despot Jovan Oliver. Iako freska obiluje simbolizmom i umjetničkom stručnošću, autor se usredotočuje na arhitektonske elemente u njima – s naglaskom na običaj da se donor predstavlja s modelom crkve, što ga pri tome daje svecu kojem je posvećena.

Alexandru Simon napisao je rad *The Hungarian Crown and the Vlachs in the Ottoman Empire* (115-122), koji se bavi osmansko-ugarskim sporazumom iz 1466. i aneksijom Vlaške (*Walachia Maior / Valachia Alta*) i Moldavije (*Walachia Minor / Valachia Bassa*). Članak daje vremenske odrednice vojnih sukoba i političkih igara zainteresiranih strana.

Elica Maneva autorica je rada pod naslovom *“La Longue Durée” as an Archaeological Phenomenon of the Vodoča Necropolis: Grave 971 – 17th Century* (123-140), u kojem obrađuje grobove iz nekropole Vodoča, u istočnom dijelu današnjeg makedonskog teritorija. Pogrebni darovi, posebice nakit, pokazuju znakove čestog korištenja. Izrazito dugo korišten nakit, nađen u ženskom grobu 971, indikator je da je pokojnica u svojim kasnim dvadesetim bila njezin posljednji vlasnik. Fenomen može biti objašnjen s generalnim propadanjem u ekonomskom smislu, a obitelji, kada su došle u posjed kakve dragocjenosti, čuvale su je generacijama. Potrebno je još naglasiti da se nakit stavlja u grob ako je pokojnica bila nedavno udana žena, djevoja ili ako je bila pripadnica višeg sloja koji si je mogao priuštiti pokop s nakitom (jer ga je nadomjestio novom kupnjom).

Numbers and the Policy: Greek Statistics on Ottoman Macedonia in the 19th Century (141-154) rad je Dalibora Jovanovskog, u kojem autor analizira mehanizme grčke propagande koji se odražavaju u statističkim izvještajima i pamfletima devetnaestostoljetnih grčkih intelektualaca izrađenim s ciljem da prikažu da su Grci brojniji od Makedonaca u Osmanskoj Makedoniji. To je pokrenulo ambicije prema prisvajanju teritorija s objašnjenjem da su to područja s ionako predominantnom grčkom populacijom.

Sličnom se problematikom bavio i Vančo Georgiev koji je autor rada *The Battle for the Graves: the Absurdity of the Propaganda of Macedonia* (155-170), u kojem se usredotočuje na propagandne mehanizme između grčke i bugarske pravoslavne crkve za aneksiju makedonskih pravoslavaca u njihovu pastvu. Radilo se o nacionalističkim i teritorijalnim pretenzijama u kojima su grčka patrijaršija i bugarska eksarhija jednostavno korištene kao oruđe za postizanje ekspanzionističkih ciljeva.

Članak Branka Nadoveze pod naslovom *Радикальное движение в Сербии и отношение к Македонии* [Radikalni pokret u Srbiji i njegov odnos prema Makedoniji] (171-180) izdvaja se u ovom svasku časopisa jer je jedini rad koji nije napisan na engleskom jeziku, a obrađuje politička stremljenja u Srbiji u 19. stoljeću. Poseban je naglasak stavljen na sedamdesete godine istog stoljeća kada su počele pretenciozne akcije protiv Makedonije, u trenutku kada su na Balkanu države zadobile svoju neovisnost, dok je Makedonija još uvijek bila dio Osmanskog Carstva koje je bilo u procesu odumiranja. Stoga su gledali na nju kao vrlo poželjno područje za aneksiju zbog strateškog položaja i resursa.

Pitanjem propagande u kasnom 19. i početkom 20. stoljeća bavi se i rad Nikole Minovog pod naslovom *The Aromanian and IMRO* (181-200), u kojem je naglasak stavljen na utjecaj kojeg su Vlasi imali na VMRO. Grci i Rumunji obično poriču da je moglo doći do vlaško-makedonske suradnje, a ovaj je članak korak prema drugačijoj percepciji cijele problematike.

Stoica Lascu autor je članka *Some Considerations in the Romanian Press regarding the Situation and the Future of Macedonia* (201-234), u kojem se dotiče nekih problema iz razdoblja kao i

prethodna dva rada, s time da su mu izvori novinske tiskovine na prijelazu 19. na 20. stoljeće. Ti se zapisi mogu sagledati kroz prizmu propagande, političke manipulacije i teritorijalnih pretenzija.

Makedonka Mitrova napisala je rad *The Treaty of Bucharest and the Unsolved Balkan Issues* (235-254) koji se bavi razdobljem koje je uslijedilo nakon Balkanskih ratova i formiranja modernih država na Balkanu. Poseban naglasak je stavljen na sporazum u Bukureštu koji je nakon 1914. uzrokovao probleme za Makedoniju jer je njezin teritorij dan susjednim balkanskim zemljama koje su tek zadobile neovisnost.

Skoro istom temom u članku *The Bucharest Peace Treaty of 1913: a Historical and Legal Analysis* (255-266) bavile su se Biljana Popovska i Ivanka Dodovska, koje se posvećuju makedonskim političkim mukama na početku 20. stoljeća. Sporazum u Bukureštu bio je kulminacijska točka mnogih prethodnih bilateralnih pregovora i riješio je teritorijalne ambicije susjednih država u korist svih, osim Makedonije.

Violeta Ačkovska potpisuje članak *The Political Condition in DF Macedonia (1944-45) and the Problem of Unification of the Macedonian People* (267-284), u kojem daje doprinos poznavanju razdoblja nakon Drugog svjetskog rata u Makedoniji, s posebnim naglaskom na kratke unutrašnje kolizije između dviju političkih frakcija – one koja je budućnost Makedonije vidjela unutar Jugoslavenske federacije te druge koja je podupirala neovisnost. Prva je opcija prevladala, iako ne bez sukoba, a kroz desetljeća kasnije, podupiratelji druge opcije izdvojeni su kao državni neprijatelji te ih je OZNA progonila. Članak se ponajviše bavi time kako se jugoslavenski režim obračunao s frakcijom.

A House of Cards: The Yugoslav Concept of Total National Defense and its Critical Weakness (285-302) rad je kojeg potpisuje Jamie Horncastle te objašnjava sustav obrane jugoslavenske vojske. Prijašnja historiografija nije uzimala u obzir da je to bio kompleksan stroj koji je, da bi postigao učinkovitost, morao biti jedinstven bez obzira na federativnost države. Kako su devedesete godine 20. stoljeća pokazale, sustav je propao kada je jedinstvo zamijenio novi koncept – nacionalizam. A razorni su rezultati poznati svima.

Posljednji rad ovog sveska napisale su Dijana Petreska i Gordana Mojsoska, a nosi naslov *The Role of the International Institute for Archival Science in the Exchange of the Latest Experiences in Archival Studies and Websites Dedicated to Archives* (303-310) koji je više od metodološke prirode jer se bavi, kako i sam naslov kaže, najnovijim sustavima i bazama podataka u arhiviranju. Poseban je naglasak stavljen i na International Institute for Archival Studies, kao katalizator za sva tehnološka postignuća.

Treći svezak časopisa *Macedonian Historical Review* trebao bi izaći krajem 2012., stoga bi bila dobrodošla istraživanja zainteresiranih znanstvenika koji se bave balkanskim temama. Kao što su prva dva sveska pokazala, ovo je samo početak drugačije povijesne tradicije, koja će biti korisna znanstvenim zajednicama na Balkanu i šire.

Jelena Jarić

Medium Aevum Quotidianum, br. 62 (62 str.) – br. 63 (104 str.), Krems 2011.-2012.

Posljednja dva broja časopisa *Medium Aevum Quotidianum* po običaju su započela predgovorom što ga je napisao glavni urednik Gerhard Jaritz, koji je ukratko predstavio sadržaje radova koja se nalaze u 62. i 63. broju ovog prestižnog časopisa. Potrebno je istaknuti kako se uz znanstvene radove u časopisu nalazi i nekoliko prikaza knjiga.

Angelika Kölbl autorica je prvog članka u broju 62 spomenutog časopisa pod nazivom *Frauen im Allgemeinen und Ehefrauen im Besonderen. Zur frauendidaktischen Relevanz der Lehrdichtung des "Seifried Helbing"* (6-20). U uvodu rada autorica sumira recentna saznanja o pitanju autorstva srednjovjekovnih satiričko-didaktičkih tekstova koji se pripisuju Seifridu Hlebingu.